

Parashot Behar-Bechukotai ***The Dual Covenant*** ***Rabbi Shai Finkelstein***

ויקרא פרק כו פסוק מב

וּזְכַרְתִּי אֶת-בְּרִיתִי יַעֲקֹב וְאֶף אֶת-בְּרִיתִי יִצְחָק וְאֶף אֶת-בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֲזַכֵּר וְהָאָרֶץ אֲזַכֵּר:

ויקרא פרק כו פסוק מה

וּזְכַרְתִּי לָהֶם בְּרִית רְאשֻׁנִים אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי-אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְעֵינֵי הַגּוֹיִם לֵהְיוֹת לָהֶם לְאֱלֹהִים אֲנִי יְהוָה:

שמות רבה (וילנא) פרשת כי תשא פרשה מד סימן ט

ומנין שהקב"ה נשבע לשבטים שנא' (חבקוק ג:ט) שבועות מטות (מטות= לשבטים) אומר סלה, ומניין שקיים הקדוש ברוך הוא עמהן ברית שנא' (ויקרא כו) וזכרתי להם ברית ראשונים זו ברית השבטים.

אבן עזרא פרק כו פסוק מה

ברית ראשונים. זאת הברית הכרותה בסיני וקרא זה הדור ראשונים כנגד הבנים שיגלו בארץ אויביהם ויש אומרים על אבות העולם.

אור החיים פרק כו פסוק מה

ואפשר לומר שנתכוון על דרך אומרו (ירמי' ב') זכרתי לך חסד נעורייך אהבת וגו', וכמו כן אמר כאן וזכרתי וגו' פירוש שיזכור ה' לדור האחרון זכות דור ראשון שנכנס בברית עם ה' באהבה רבה, ופירש מי הם הראשונים בעל ברית ואמר אותם שהוצאתי אותם וגו' ונתקדש באמצעותם אלהים חיים.

חידושי הגרי"ז סימן קיח על הפסוק בפ' כי תשא:

כי תשא (ל"ב, י"ג) זכר לאברהם ליצחק ולישראל עבדיך אשר נשבעת להם בך ותדבר אליהם ארבה את זרעכם ככוכבי השמים וכל הארץ הזאת אשר אמרתי אתן לזרעכם ונחלו לעולם.

מאי שייך טענת דוכל הארץ הזאת וגו' לענין שלא יכלה את ישראל, והנראה דהנה עה"פ (י') ועתה הניחה לי ויחר אפי בהם ואכלם ואעשה אותך לגוי גדול, איתא במדרש רבה פמ"ד אמר רב יצחק אמר משה רבון העולם וכו' ולא עוד אלא כשם שנשבעת לאבות וקיימת עמהם ברית שנאמר (ויקרא כ"ו, מ"ב) וזכרתי את בריתי יעקב, כך אף לשבטים נשבעת וקיימת ברית עמהם, ומנין שהקב"ה קיים עמהם ברית, שנאמר (ויקרא כ"ו מ"ה) וזכרתי להם ברית ראשונים, זו ברית שבטים, ולדבריך הרי אתה מעמיד משבט לוי שאני משבטו, מה יש לך לומר לשבט ראובן ולשבטים אחרים, אמר רב יצחק אותה שעה לא היה יכול להשיבו, אמר הקדוש ברוך הוא יפה אמרת מיד וינחם ה', ע"כ. והנה ברית זו שכרותה לשבטים, איתא בפירוש הראב"ד לת"כ בחוקותי פרק ח', "כרת הקדוש ברוך הוא ברית שלא יכלה את זרעם" עיין שם. ואיתא בב"ב קט"ו גמירי דלא כלה שבטא. ויש לעיין אם רק לענין זה נאמר ברית השבטים, או דנאמר ברית זה גם לענינים אחרים. והראיה לזה מהא דאיתא בספרי דברים (פי"ח) עה"פ (א', ח') נראה נתתי לפניכם את הארץ בואו ורשו את הארץ אשר נשבע ה' לאבותיכם לאברהם ליצחק וליעקב לתת להם ולזרעם אחריהם, ואיתא בספרי, אשר נשבע ה' לאבותינו שאין ת"ל לאברהם ליצחק וליעקב וכו', א"כ מת"ל לאבותיכם אם לענין שבועת אבות, כבר נאמר, אלא זו ברית השבטים שנאמר שבועות מטות אומר סלה, ע"כ. (ע"פ גרסת הגר"א). הרי דברית השבטים היה לירושת הארץ ולחלוקתה, דהיתה שבועה וברית לשבטים שירשו את הארץ ויחלקו אותה להם, דזהו דכתיב בואו ורשו את הארץ אשר נשבע ה' לאבותיכם וגו' לתת להם ולזרעם אחריהם, ושבועה זו היא ברית השבטים כמפורש בספרי.

ולפ"ז נראה עוד, דאדרבה דברית השבטים הוא לירושת וחלוקת הארץ, ומשו"ז הוא דלא כלה שבטא. ...ולפ"ז נראה דמה שאמר משה וכל הארץ הזאת אשר נשבעתי אתן לזרעכם ונחלו לעולם. וזהו המבואר במ"ד דמה השיב על מה שאמר לו ה' אעשה אותך לגוי גדול, דהא אף ברית כרותה לשבטים, ומה יהיה על שבטים אחרים, וזהו שאמר דבהא דהובטחה ירושת הארץ, הרי בירושה זו נאמר ברית לשבטים שירשוה יחלקוה, וא"כ מה יהא על ברית שבטים זה.

תהלים פרק קב פסוק יד - טו

אַתָּה תִּקּוּם תִּרְחֹם צִיּוֹן כִּי־עַתָּה לְחַנְּנָהּ כִּי־בָא מוֹעֵד: כִּי־רָצוּ עֲבָדֶיךָ אֶת־אַבְנִיָּה וְאֶת־עֲפָרָה יַחְנוּנוּ:

הכוזרי מאמר ה אות כז

ובהערת בני אדם והתעוררותם אל אהבת המקום ההוא הקדוש ינחץ הענין המיוחד, שכר גדול וגמול רב, כמו שנאמר: אתה תקום תרחם ציון כי עת לחננה כי בא מועד, כי רצו עבדיך את אבניה ואת עפרה יחוננו, - רוצה לומר כי ירושלים אמנם תבנה כשיכספו בני ישראל לה תכלית הכסף עד שיחוננו אבניה ועפרה.

מלבי"ם תהלים פרק קב פסוק טו

כי רצו, וכן תושיעם מצד העם שבעונותיהם החרבת את ציון, שהם כבר רצו ופייסו את אבניה, שתחלה נחרבה ציון לרצות על עונותיהם, ושפך ה' חמתו על העצים והאבנים, ואח"כ רצו הם את אבניה שנשפך דמם בעבור אבני ירושלים ועל אמונתם, ואת עפרה יחוננו שמתאבלין תמיד עליה ונושקים את עפרה: